

Radek Sárközi: Nová hygienická vyhláška vrací školy do 19. století

[m medium.seznam.cz/clanek/michal-pohanka-radek-sarkozi-nova-hygienicka-vyhlaska-vraci-skoly-do-19-stoleti-14663](https://medium.seznam.cz/clanek/michal-pohanka-radek-sarkozi-nova-hygienicka-vyhlaska-vraci-skoly-do-19-stoleti-14663)

Michal Pohanka

Jak se zdá, náš vzdělávací systém, který se dlouhodobě potýká s řadou problémů, čekají ještě horší časy. Svědčí o tom i horlivé debaty okolo podružností a vyložených nesmyslů, jako jsou například společné toalety ve školách. Ale pokud stále máme obětavé učitele, jaké pan Sárközi v rozhovoru zmiňuje, je tu pořád i důvod k opatrnému optimismu.

Co si momentálně zaslouží větší pozornost, než společné záchody ve školách? Toto pseudotéma snad brzy vyhnije samo, pojďme se proto věnovat věcem důležitým.

Školy jsou v poslední době zavaleny změnami. Musejí se vypořádat s nárůstem žáků kvůli početnějším populačním ročníkům i dětem z Ukrajiny. Pracuje se na změnách přijímacího řízení na střední školy. V souvislosti s plánovanou parametrizací financování asistentů pedagoga hrozí jejich propouštění. Učitelé přišli o autonomii ve výběru vyučovacích metod, která byla vyškrtuta ze školského

zákona. Připravuje se nová hygienická vyhláška, která ruší skoro všechny minimální standardy. Padl návrh na zrušení 9. ročníků ZŠ. Až se mi zdá, že se záměrně vyvolává ve školství chaos a nejistota, aby se odvedla pozornost od toho, že se vláda snaží na vzdělávání ušetřit co nejvíce peněz.

Dobře, představme jednotlivé změny trochu podrobněji. Začneme nárůstem počtu žáků a přívalem dětí z Ukrajiny. Co to pro pedagogy obnáší?

Učitelé si museli za pochodu nastudovat základní informace o ukrajinském školství, aby novým žákům z Ukrajiny mohli vysvětlit, v čem je české školství jiné. Museli se naučit alespoň základy ukrajinštiny. Přeškolili se na učitele českého jazyka pro cizince. A samozřejmě se zvýšil celkový počet žáků ve třídách. Především v Praze a ve Středočeském kraji, kde jsou nejsilnější populační ročníky a chyběla zde místa pro děti v mateřských školách a žáky základních i středních škol už dříve. Je to velká zátěž pro učitele a práce navíc, kterou nedostali zaplacenou. Naopak platy učitelů se v posledních letech propadly na 116 % průměrné mzdy v zemi. Tedy žádných 130 %, jak se píše ve většině médií...

Nezhorší to kvalitu výuky pro české děti?

Všichni ve školství se snaží, aby se kvalita výuky nezhoršila, ale je to na úkor volného času učitelů. Rozhodně to má negativní vliv na individualizaci výuky, kterou se vláda zavázala podpořit ve svém programovém prohlášení. Vyšší počty žáků ve třídách znamenají, že učitelé mají méně času na každé dítě. Myslím si, že nelze soustavně přetěžovat učitele, aniž by se to nakonec neodrazilo na kvalitě výuky.

Opravdu se kantoři učí ukrajinsky? A pokud by k nám tedy přišla uprchlická vlna z Blízkého východu, učili by se třeba arabsky?

Většina učitelek jsou prostě perfekcionistky a svou prací žijí. Takže ano, učí se základy ukrajinštiny i jejich písmo. Naučily se používat automatické překladače, vyhledaly on-line dostupné ukrajinské

učebnice a knihy apod. Ministerstvo školství vyčlenilo finance pro ukrajinské asistenty, kteří jsou v tomto velkou pomocí. Myslím si, že v případě vlny uprchlíků z jiné oblasti by učitelé postupovali podobně. Výhodou je, že ukrajinština je slovanský jazyk, takže se učí relativně snadno, ale v poslední době se do Česka stěhuje za prací například hodně mongolských rodin.

Mimochodem, co říkáte na to, že celosvětovou „matematickou olympiádu“ dlouhodobě vyhrávají Asiaté? Není to krom jiného tím, že se věnují užitečnějším věcem, než jsou společné záchody nebo „hraní si na maminku a na maminku“ v rámci různých progresivních výukových projektů?

Čeští žáci také občas vyhrají nějakou soutěž. Ohledně matematické gramotnosti patří naši žáci dlouhodobě mezi nadprůměrné v rámci zemí OECD, které se zapojují do mezinárodního šetření PISA. Snad nám to vydrží a politikům se nepodaří české školství úplně rozvrátit. I když v poslední době se snaží opravdu velmi intenzivně, aby nezůstal kámen na kameni. Nejsem proti inovacím, ale chystané změny mi přijdou kontraproduktivní. Obávám se, že se často s vaničkou vylévá i dítě... Přivítal bych, kdyby změny ve školství více vycházely z odborné analýzy dat a mnohem více se využívaly zkušenosti učitelů z praxe. Většinou se ale jen improvizuje nebo se hasí požáry jako v případě přijímaček na střední školy. Změny často vycházejí z osobních dojmů nebo finančních zájmů politiků. Příliš velké slovo mají i různí lobbisté nebo aktivistické neziskovky.

Chybí lékaři, inženýři a další užiteční odborníci, ale na vysokých školách se dnes o sto šest obhajují diplomové práce s názvy jako: „Konstrukce maskulinity ze strany mužských aktérů pole dance“ nebo „Souvislost mezi osobností majitele a behaviorálním profilem jeho kočky“. Není to urážka akademického stavu?

Děkuji za upozornění, ty diplomky si určitě přečtu (smích). Obávám se, že je to jistá daň za velkou míru autonomie, kterou univerzity mají. Je třeba vyvažovat potřeby společnosti a osobní preference.

Nelze někoho nutit, aby se stal lékařem, když nechce studovat medicínu. Ale stát by mohl finančně motivovat studenty těch oborů, kde hrozí nedostatek, nebo dokonce už nastal. Týka se to i učitelů nebo například psychologů. Stát může zafinancovat navýšení počtu míst pro tyto studenty. Ale na rozdíl od středních škol má stát na vysoké školy minimální vliv. Vámi zmíněné obskurní obory zakázat nemůže, to si musí ošetřit přímo univerzity. Podle mě je to plýtvání energií akademických pracovníků i studentů a hlavně je to plýtvání penězi. Trend je ovšem takový, že vysokoškolské vzdělání bude mít více než polovina populace, jak vidíme například ve skandinávských zemích.

Čeho se dotknou změny v přijímačkách na střední školy?

Ministerstvo školství připravuje digitalizaci přijímacího řízení. Ta by měla zabránit panice, která nastala v letošním roce. Ovšem podle aktuálního Dlouhodobého záměru vzdělávání rozvoje vzdělávací soustavy ČR (2019-2023) měla být elektronizace přijímaček na střední školy hotová již v roce 2022. Podle mě v tomto úředníci MŠMT, kteří měli digitalizaci na starosti, zcela selhali. Posílal jsem na MŠMT dotaz, kteří úředníci to konkrétně byli, ale zatím jsem neobdržel odpověď. Politickou odpovědnost za vše nese bývalý ministr školství Robert Plaga. Nic pro splnění tohoto cíle neudělal ani jeho nástupce Petr Gazdík. Otázka je, zda parlament stihne schválit příslušné legislativní změny a Cermat zvládne naprogramovat nový systém pro párování žáků se školami, aby se vše mohlo spustit začátkem příštího roku. Z pohledu zájemce o studium na maturitních oborech půjde hlavně o to, že si na přihlášku bude moci napsat tři školy místo dvou, a uvést pořadí, o kterou školu má největší zájem. Neměly by tedy vznikat dlouhé fronty před školami jako letos, kdy si žáci ve druhém kole podávali i 20 přihlášek, přestože ještě neměli v ruce výsledky z odvolání u kola prvního. Většina se totiž nakonec na odvolání dostala na svou vysněnou původní školu.

Pojďme k těm asistentům pedagogů, respektive k inkluzi. Velká propagátorka inkluze Klára Šimáčková Laurenčíková se z postu předsedkyně České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV) přesunula na jiné lukrativní místo. Je to tím, že se inkluze moc nepovedla?

Jakožto zmocněnkyně vlády pro lidská práva bude mít rozhodně větší možnosti zasahovat do legislativy a ovlivňovat společenské dění. Ovšem i jako předsedkyně ČOSIV (po nedávném přejmenování SOFA) měla paní Laurenčíková překvapivě velký vliv. Například díky osobním kontaktům na bývalou ombudsmanku. Zároveň totiž pracovala postupně na Ministerstvu školství, Ministerstvu práce a sociálních věcí a Ministerstvu zdravotnictví. Myslím si, že své názory na inkluzivní vzdělávání nezměnila. Jsem přesvědčen, že se mýlí, když si myslí, že inkluzi lze založit jen na asistentech pedagoga. Žáci s náročnějšími diagnózami potřebují, aby se jim věnovali speciální pedagogové v méně početných třídách. Nyní ale hrozí, že na tyto žáky učitelé zůstanou sami, když se seškrtaří finance na asistenty pedagoga a dojde k jejich propouštění z práce. Popravdě jsem přestal chápat, o co paní Laurenčíkové jde, když se svým manželem Martinem Šimáčkem spoluzaložili soukromou základní školu. Ten je aktuálně ředitelem Agentury pro sociální inkluzi, která spadá pod Ministerstvo pro místní rozvoj. Měsíční školné 10 000 korun mi nepříjde inkluzivní, ale exkluzivní. Zajímalo by mě, kolik romských žáků nebo žáků ze sociálně znevýhodněných rodin ZŠ Poznávání s.r.o. navštěvuje.

Zmínil jste také příliš velké slovo různých lobbistů a aktivistických neziskovek. Mohl byste to trochu rozvést?

Naposledy se lobbistům z organizace Učitel naživo podařilo prosadit novelu zákona o pedagogických pracovnících, která kromě několika málo pozitivních změn obsahovala řadu negativních věcí. Nejvíce bylo kritizováno, že tato novela zavádí de-kvalifikaci a de-profesionalizaci učitelského povolání. Nově bude moci učitel získat kvalifikaci nejen studiem učitelství na vysoké škole nebo

absolvováním tzv. pedagogického minima, ale může mu ji uznat ředitel školy jedním škrtem pera. Postavilo se proti tomu 14 školských organizací, včetně asociací děkanů nebo České konference rektorů, ale politici zástupcům těchto reprezentativních organizací nenaslouchali. Novela zároveň obsahovala pozměňovací návrh poslanců pětikoalice, který zpochybnil původní výpočet financí na platy pedagogických pracovníků. Jednak ho zúžil jen na učitele a zároveň vypustil informaci, z jakého základu se bude garance 130 % průměrné mzdy v ČR počítat. Nic tedy v důsledku negarantuje ani učitelům. Opět proti tomu vystoupilo tentokrát 13 školských organizací včetně školských odborů nebo asociací ředitelů škol, ale politici dali přednost „neziskovce“ Učitel naživo. Popravdě moc nechápu, proč má tato organizace tak velký vliv – původně nabízela jen jedno školení, které mělo pouze 11 absolventů ročně. Byla ho ale plná média. Roční příjmy organizace Učitel naživo jsou skoro 50 milionů korun, takže může zaměstnávat lidi na plný úvazek, kteří se věnují píárku, lobbingu apod. Poslední informace na jejich webu zní, že školení Učitel naživo končí, protože se na něj nedostává financí...

Co přinese zrušení autonomie ve výběru vyučovacích metod?

Další pozměňovací návrh poslanců pětikoalice vypustil ze školského zákona následující větu: Pedagogičtí pracovníci mají při výkonu své pedagogické činnosti právo „na využívání metod, forem a prostředků dle vlastního uvážení v souladu se zásadami a cíli vzdělávání při přímé vyučovací, výchovné, speciálněpedagogické a pedagogicko-psychologické činnosti“. Podle mě si to někteří ředitelé škol mohou vyložit tak, že začnou učitelům zakazovat používat moderní metody. Takové pokusy se totiž dějí již nyní, ale učitelé se mohou bránit odkazem na svá práva uvedená v zákoně. Naopak začít používat inovativní metody nařídit učiteli nelze, když s nimi například nesouhlasí nebo je nezná. Obecně platí, že konkrétní vyučovací metoda by měla odpovídat konkrétnímu cíli vzdělávání. Pro každý cíl výuky je efektivní jiná metoda. Je možné, že teď do vyučovacích

metod začnou učitelům mluvit i rodiče a další lidé. Možná to bude poslední kapka, proč někteří učitelé raději opustí školství, když přijdou i o toto základní právo. Proto bych ocenil, kdyby se v rámci příští novelizace zákona tato vyškrtnutá věta vrátila zpět.

Kritizujete i změny v hygienické vyhlášce. Co je na nich špatného?

Na nové hygienické vyhlášce pro školy mi nejvíce vadí, že ruší skoro všechny standardy. Například pozemek mateřské školy nebude muset být oplocený, což ohrožuje bezpečnost dětí, jejich zdraví, nebo dokonce i život. Bude těžké uhlídat, aby dítě neodešlo, když na jednu učitelku připadá až 28 dětí. Může se pak ztratit nebo ho přejede auto. Za bezpečnost dětí je při tom odpovědná škola. Zároveň se na pozemek školky snadno dostanou psi, opilci nebo narkomani. Pokud někdo oplocení poškodí, zřizovatel školy může říci, že opravu díry v plotě nezaplatí, když podle vyhlášky ani žádný plot být nemusí. Toho se obávám především – že bude velký tlak od investorů nových škol i rekonstrukcí, aby vše bylo co nejlevnější. Co není ve vyhlášce povinné, to prostě nezafinancují. Aktuálně musí být ve škole minimálně jedna toaleta na 80 chlapců. Nechápu, co tam kdo chce ještě rozvolňovat. Jeden záchod na 160 kluků? Ruší se i povinná hygienická místnost pro dívky. Nebo alespoň 4 metry čtvereční na jedno dítě v mateřské škole. Nová hygienická vyhláška vrací školy někam do 19. století nebo do Asie. Navštívil jsem kdysi několik škol v Indii, některé třídy neměly ani okna. Ta naštěstí zatím zůstávají v Česku povinná.

Poslankyně Renáta Zajíčková (ODS) navrhuje zrušit 9. ročník ZŠ. Souhlasíte s tímto návrhem?

S podobnými nedomyšlenými změnami rozhodně nesouhlasím. Paní poslankyně Zajíčková je iniciátorkou i výše zmíněných změn v hygienické vyhlášce a je podepsána pod již schválenými pozměňovacími návrhy ke školskému zákonu, o kterých jsem hovořil. Jeden její návrh je horší než druhý. Rád bych, aby s nimi už přestala. Rozhodně není pravdivé její tvrzení, že se v 9. ročnících

jen opakuje a nic nového se žáci neučí. Stačí nahlédnout do školních vzdělávacích programů. Když se po Samotové revoluci zvyšoval počet ročníků na základních školách z 8 na 9, ve skutečnosti se prodloužil první stupeň o rok – ze 4 na 5 let. Ale jak jsem vyrozuměl, paní poslankyni a jejím kolegům z pětikoalice o kvalitní vzdělávání nejde. Chtějí na školství především ušetřit co nejvíce financí. Bez peněz ovšem kvalitní školství mít nebudeme. Vzdělání je nejefektivnější investice do budoucí prosperity. Bez toho nás nic dobrého nečeká a ujede nám vlak oproti státům, které masívně investují do školství i vědy.

Dělá současná vláda vůbec něco dobře?

Podle mě se politici pětikolice vyčerpávají na chaotických a mnohdy nesmyslných návrzích různých změn. Místo toho by se měli věnovat splnění cílů, ke kterým se zavázali v programovém prohlášení vlády. Bohužel většinou dělají pravý opak, takže se těmto cílům dokonce vzdalujeme. Na konci volebního období se dozvíme, že vláda nesplnila vůbec nic z toho, k čemu se zavázala. Obávám se, že to nebude jen v oblasti vzdělávání, ale ve všem.

Radek Sárközi vystudoval Pedagogickou fakultu v Ústí nad Labem. Vyučoval češtinu, dějepis a informatiku. Je autorem Elektronické učebnice literatury a tvůrčího psaní. Publikuje články o školství a tvoří e-learningové kurzy pro učitele i žáky. Lektoruje workshopy pro pedagogy zaměřené na čtenářskou gramotnost, moderní vyučovací metody nebo tvorbu školních vzdělávacích programů.

Odpovídá Radek Sárközi, prezident Pedagogické komory